

УДК 316.7: 021.1

Богдан Ломачинський,

<https://orcid.org/0000-0002-2601-6217>,

аспірант,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: lbogdang1@gmail.com

ТЕРМІНОЛОГІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРАКТИК

Метою статті є визначення специфіки застосування термінології інформаційної культури відповідно до діяльності сучасних бібліотек в умовах глобалізаційних викликів цифровізації. **Методологія дослідження** ґрунтується на поєднанні системного аналізу, що уможливив розгляд різних проявів інформаційної культури в бібліотеці як складній інформаційно-комунікаційній системі, діалектичного методу пізнання, який передбачає всебічний аналіз понятійного апарату інформаційної культури через суперечливі взаємозв'язки різних його аспектів, порівняльний метод дозволив виокремити специфічні риси окремих понять дослідження. **Наукова новизна** полягає в розширенні уявлень про основні наукові підходи до специфіки використання термінології інформаційної культури відповідно до особливостей діяльності бібліотеки. Інформаційна культура представлена інтегральною цілісністю духовно-практичного освоєння світу, що поєднує методи, технології створення та використання інтелектуальних новацій у галузі науки, культури, освіти та матеріального виробництва. **Висновки.** Інформаційна культура має забезпечити людині не лише її інформаційну свободу, але й сформуванню відповідальності за забезпечення принципів інформаційної безпеки. На всіх історичних етапах діяльність бібліотек перебувала у взаємозв'язку з інформаційно-комунікаційними процесами в суспільстві, виступаючи їх рушієм і логічним результатом. На основі аналізу українського законодавства визначена змістовна сутність основних понять, що розкривають специфіку феномену інформаційної культури. У висновках підкреслюється, що ускладнення феномену інформаційної культури у просторі бібліотеки зумовлене формуванням нового користувача бібліотеки – цифрової людини. Модель інформаційної культури сучасної бібліотеки може розумітися на трьох рівнях – особистісний,

Б. Ломачинський.

груповий і суспільний, що спрямовані на розширення можливостей знаннєвого обслуговування та сприяння процесу управління знаннями.

Ключові слова: інформаційна культура, бібліотека, медіакультура, цифровізація, цифрова людина, цифрові компетентності, культура управління знаннями.

Актуальність теми дослідження. Активний розвиток сучасного інформаційного суспільства зумовлює розуміння ролі інформаційної культури як визначального чинника функціонування сучасних бібліотек. Феномен інформаційної культури усвідомлюється не лише як надбання сучасної інформаційної епохи, він є основним рушієм генези культури людства, відображаючи найбільш характерні для кожного етапу людської історії знання, вміння і навички, необхідні для творення матеріальних і духовних артефактів. Інформаційна культура є інтегральною цілісністю духовно-практичного освоєння світу, поєднуючи методи, технології створення та використання інтелектуальних новацій у галузі науки, культури, освіти та матеріального виробництва. Глобальні процеси цифровізації трансформують системи інформаційно-комунікаційних зв'язків суспільства, в яких однією з провідних ланок є бібліотеки, що актуалізує проблему унормування термінології інформаційної культури щодо специфіки діяльності українських бібліотек.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема дослідження термінології інформаційної культури знаходиться на взаємоперетині різних галузей гуманітарного знання – культурологічної, соціально-філософської, правової. Розуміння сутності бібліотек як знаннєвого ресурсу, що акумулює національну пам'ять, представлено у дослідженні Л. Дубровіної, А. Киридон, І. Матяш [4] та Т. Гранчак [2]. Соціально-філософські та правові аспекти функціонування інформаційної культури найбільш повно представлені у монографіях К. Беякова, С. Онопрієнко, І. Шопіної [1], О. Прудникової [12]. Соціально-філософські та психолого-педагогічні підходи до усвідомлення культурних детермінант людини цифрової доби представлені у розвідках О. Дзьобаня [3] та Є. Зеленова [5]. Проблема управління знаннями в бібліотечній та освітній галузях зумовила залучення досліджень зарубіжних авторів з означеної проблематики [13–18]. Для аналізу термінології інформаційної культури була використана відповідна національна нормативно-правова база [16–11].

Метою статті є визначення специфіки термінології інформаційної культури відповідно до удосконалення форм і методів діяльності сучасних бібліотек в умовах глобалізаційних викликів цифровізації.

Виклад основного матеріалу. Дискусійність у визначенні поняття інформаційної культури зумовлена логічним взаємозв'язком її основних складників – інформаційного та культурного. З позиції атрибутивного напрямку, дослідження сутності інформації розглядається як результат загальної властивості природи – відображення, що створює можливість для гранично широкої інтерпретації інформаційної культури як синоніму культури загалом. Функціональний напрям дослідження сутності інформації звужує предметне поле інформаційної культури як культури інформаційного суспільства, що призводить до її розгляду в тісному взаємозв'язку з такими поняттями, як «інформаційне середовище», «інформаційні ресурси», «інформаційні потреби». Специфіка прояву феномену інформаційної культури у просторі бібліотеки зумовлює об'єднання атрибутивного і функціонального напрямів для урахування не лише кількісних, але і якісних характеристик пізнаваного об'єкта. Сформоване на основі культури бібліотечної роботи зі знанням масивом, поняття «інформаційна культура» немає чіткого законодавчого унормування, а у наукових розвідках, залежно від проблематики пошуку, набуває різних змістовних ознак, що суттєво збільшує його обсяг, охоплюючи значне коло суспільних практик, на які поширюється означене поняття.

Складність і багатоплановість феномену інформаційної культури формує різні підходи до його осмислення – інформаційно-технологічний, соціально-філософський, правовий, культурологічний тощо, що зумовлює неоднозначність його визначення відповідно до особливостей діяльності сучасних бібліотек.

Інформаційно-технологічний підхід сформувався в межах бібліотечно-бібліографічного знання і передбачав розуміння інформаційної культури відповідно до тріади – сукупності знань, умінь і навичок пошуку, відбору, аналізу інформації з метою задоволення інформаційних потреб [16]. Означена тріада «знання – вміння – навички» зазвичай трактувалася дослідниками з акцентом на навичках, обмежуючи розуміння сутності інформаційної культури практичними вміннями, що пов'язані з роботою комп'ютерних пристроїв та окремих програм.

Ширше розуміння феномену інформаційної культури дозволяє її інтерпретувати як сукупність знань, норм, правил, цінностей, створених в

інформаційній діяльності, що відображають певний рівень її розвитку. Трансформація сучасних бібліотек від сховищ інтелектуальних ресурсів людства до центрів активних інформаційно-комунікаційних потоків із домінуванням аналітичної компоненти зумовлює необхідність розширення сутності інформаційної культури як засобу формування не лише культурного капіталу, але і інтелектуального капіталу (творчих здібностей, креативного способу мислення, моральних цінностей тощо). Західні дослідники [17] акцентують на важливості бібліотек як засобу подолання цифрового розриву, адже сучасні бібліотеки є одним із найпотужніших засобів, за допомогою яких держава може подолати інформаційну нерівність, забезпечуючи демократичний доступ до інформації та формування нових знань.

Соціально-філософський підхід акцентує увагу на ролі інформаційної культури у формуванні інформаційного світогляду як системи узагальнених поглядів на відношення людей до навколишнього інформаційного середовища, а також зумовлені цими поглядами їх переконання, ідеали, принципи пізнання та діяльності. Філософський вимір інформаційної культури у просторі бібліотеки наголошує на її аксіологічного складника і формує можливість її аналізу як глобального феномена накопичення, збереження і передачі знаннявого потенціалу людства з урахуванням динаміки засвоєння культурної спадщини окремим індивідом.

Правовий підхід розглядає інформаційну культуру в проблемному полі інформаційного права – як множину матеріальних і духовних надбань людства, що відображають історично досягнутий рівень його розвитку у сфері інформаційних правовідносин та втілюються в результатах інформаційної діяльності. У діяльності сучасних бібліотек правовий підхід забезпечується розмаїттям послуг, заснованих на інтелектуальних інформаційних технологіях і технологіях зв'язку, з дотриманням правових норм, зокрема, авторського права. Однак інформаційна культура повинна забезпечити людині не лише її інформаційну свободу, тобто гарантований доступ до всієї необхідної інформації та можливості для ефективних інформаційних комунікацій, але також сформувані нові можливості для її розвитку як інтелектуально вільної особистості, здатної до усвідомлення можливостей практичної реалізації нею своїх громадянських прав і свобод. Тому формування інформаційної культури особистості має бути засновано не лише на знанні закономірностей інформаційних процесів та можливостей доступу до інформації, а й на розумінні своєї

відповідальності за забезпечення принципів інформаційної безпеки інших членів суспільства.

У питанні співвідношення інформаційної культури і правового регулювання інформаційних відносин заслуговує на увагу визначення поняття «інформаційна культура» як інтегральної цілісності, що включає світоглядні ціннісні, когнітивні, комунікативні та інструментальні компоненти життєдіяльності людини, соціальних груп та держави, що у сукупності спрямовані на формування інформаційного суспільства, виступають орієнтиром розвитку інформаційного законодавства і знаходять свій прояв в інформаційній діяльності та забезпеченні інформаційної безпеки [1, с. 31].

Аналіз феномену інформаційної культури на різних етапах розвитку людської цивілізації найбільш комплексно представлено в межах культурологічного напружання, як історично зумовленого способу інформаційного пізнання світу, творчим результатом якого постають артефакти духовної і матеріальної культури. В процесі становлення та розвитку домінуючих знаково-комунікаційних систем (вербальної, друкарської та технологічної) динаміка застосування технічних новацій завжди випереджала темпи розвитку інформаційної культури, і саме бібліотеки забезпечували тісний взаємозв'язок історії, інформації та культури, виступаючи скарбницею збереження суспільної пам'яті. У співвідношенні цивілізаційних технічних новацій та інформаційної культури завжди існував взаємозв'язок виклику-відповіді, коли, за визначенням О. Пруднікової, в рамках однієї соціокультурної системи у досить еkleктичному поєднанні можуть бути представлені різні способи знакової фіксації реальності, кожному з яких відповідає певний рівень розвитку соціальності, що має культурно-історичний і ціннісний зміст [12, с. 18]. Отже, інформаційна культура на рівні тріади «знання-вміння-навички» на всіх етапах розвитку людства формувалась диференційовано, відповідно до рівня інтелектуального потенціалу її носіїв.

У такому контексті важливо визначити роль бібліотек у поступовій трансформації інформаційної культури від сакралізованої культури меншості епохи Середньовіччя (що забезпечувалась незначною освіченою частиною духовенства, яке забезпечувало функціонування тогочасних бібліотек) до десакралізованої публічної культури більшості епохи пізнього Відродження, адже якісна відмінність другої комунікаційної революції полягала в тому, що інформація (зокрема, наукові знання) та бібліотечні

фонди як місце її зберігання, стали доступними для масового використання. Гуманістичні тенденції Новочасної доби, зумовлені поширенням освіти, сприяли подоланню глобального суспільного розриву у доступі до знань, сформованого за принципом соціального статусу, однак створили передумови для диференціації суспільства за рівнем знань. Освіта і постійне навчання – це ті основоположні складові, на яких формується інформаційна культура з новочасної доби і до сьогодення. У цьому процесі діяльність бібліотек перебувала у взаємозв'язку з інформаційно-комунікаційними процесами в суспільстві, виступаючи їх рушієм і логічним результатом.

У бібліотечних фондах, які постійно поповнюються новітніми виданнями, зосереджено увесь історичний поступ людської думки, знання, реалізованого у різних видах і формах передавання інформації, передусім у творах писемності та друку, що акумулюють досвід розвитку суспільства, науки, культури, освіти, духовної спадщини. Тим самим бібліотеки формують культуру збереження інтелектуальної та «творчої думки» рукописного періоду людства та періоду друку, а нині – електронної епохи [4, с. 6].

На етапі становлення суспільства знань бібліотеки постають базовим елементом культурної, наукової, освітньої, інформаційної інфраструктури держави. Вони важливі для розвитку інформаційної та мовної культури суспільства, патріотичного, правового та екологічного виховання, формування стійкого інтересу до вивчення та розуміння національної історії та культури. Бібліотеки сприяють розбудові читаючої, мислячої та освіченої нації, спроможної практично втілювати набуті знання і досвід у розбудову незалежної України [9].

Одним із факторів реалізації інформаційної культури суспільства знань є вміння та навички використання інформаційних технологій, які є ключовими факторами, що сприяють ефективному функціонуванню системам управління знаннями. Однак, інформаційну культуру не варто ототожнювати з інформаційною грамотністю чи медійною компетентністю, критеріями яких є конкретні навички по використанню технічних пристроїв. Термін «інформаційна грамотність» у минулому пройшов багато етапів, таких як інформаційно-комунікаційна грамотність, технологічна грамотність, інформаційна грамотність в мережі Інтернет, навички володіння новими медіа тощо. Інформаційна грамотність охоплює здатності до оцінювання та управління даними, інформацією та цифровим контентом.

Активний розвиток електронних комунікацій зумовив введення у національний нормативний простір одним із перших поняття «електронна культура» – форма культури, яка передбачає стимулювання та мотивування поширення здобутків у сфері культури за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [10]. Як впливає з означеного визначення, електронна культура передбачає наявність навичок поширення досягнень культури в інформаційному просторі. Можливість поширення інформації включається в право на інформацію як невід’ємний її компонент, з чого випливає, що електронна культура є вужчим поняттям, аніж інформаційна культура.

Тривалі наукові дискусії щодо змістовного співвідношення понять «інформаційна культура» і «медіакультура» та глобальні ризики сучасної медіасфери зумовили прийняття Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, в якій медіакультура визначена як культура сприймання і виробництва соціальними групами та соціумом у цілому сукупності інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, технологій комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передавання інформації. В означеному контексті поняття «медіакультура» співвідноситься як змістова частина поняття «інформаційна культура» [6].

Суттєвим проривом на шляху унормування термінології в галузі інформаційної культури стало поповнення національного законодавства законодавчими та нормативно-правовими актами, що регулюють розвиток сучасного цифрового простору. Зокрема, цифрова компетентність визначена як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій [11]. В освітніх нормативних документах [8] поняття цифрова компетентність та компетентність подаються як синонімічні, що характеризує домінування цифрової компоненти у сучасних освітніх процесах. На основі адаптованої європейської еталонно-концептуальної моделі цифрових компетенцій для громадян, запропоновано Рамку цифрової компетентності для громадян України [7].

Цифрові трансформації сучасної доби поставили перед сучасними бібліотеками потужний виклик, адже глобальний якісний стрибок у освоєнні інформаційними ресурсами зумовив творення принципово нової системи аксіологічних орієнтацій, де основною дійовою особою

виступає «цифрова людина» або «homo digital». О. Дзьобань пропонує визначення цифрової людини як новітнього етапу розвитку людини як основного об’єкта й суб’єкта інформаційних відносин в інформаційному суспільстві на останніх стадіях його розвитку, постмодерний вид людини розумної, здатної переробляти інформацію, створюючи нові інформаційні феномени, взаємозв’язки та структури [3, с. 9–10]. До характерних особливостей світосприйняття «цифрової людини» належить вільне володіння цифровими технологіями, швидкість пошуку та сприйняття нової інформації, нетривалість концентрації уваги, надання переваги візуалізованій інформації, лаконічності викладу, «кліповість» сприйняття. Цифрова людина формується як носій та інтерпретатор величезної кількості інформації, однак, її кількісні обсяги поступаються її якісному засвоєнню. Ідентифікація такої людини відбувається через її причетність до тієї чи іншої сфери інформації, віртуального та соціального просторів.

Епоха цифровізації супроводжується появою нового покоління – Generation Z, в розмовній мові відомі як «зумери» – це перше покоління, яке народилося в двохтисячних роках, зумовлених становленням цифрових технологій. Це покоління не уявляє життя без мобільного інтернету та різноманітних гаджетів. Вони здатні виконувати кілька справ одночасно, працювати з кількома носіями інформації. Одна з базових основ покоління Generation полягає в тому, що вони створюють і активно користуються диджитальними об’єктами – цифровими версіями. Вони «живуть» у соціальних мережах, там іде жваве спілкування, там визначається статус особистості, там відбувається процес соціалізації. Емоції висловлюються не словами чи мімікою, а смайликами чи лайками. Мислення стає не тільки кліповим, але й посилальним, коли інтерес визначається більшою мірою зовнішніми маркерами, ніж внутрішніми відчуттями реальних об’єктів [5, с. 49].

Однак, швидке оволодіння кількісними параметрами інформації без якісного її засвоєння має свої недоліки: у покоління «зумерів» є велика вірогідність поступового зниження якості оперативної пам’яті, яку можна передати пристроям; відбувається втрата інтересу до фундаментального знання, ігнорується перевірка знань досвідом, знижується критичність мислення.

Враховуючи виклики сучасної цифрової доби, Т. Гранчак констатує тенденцію до виокремлення інноваційного виду бібліотечного обслуговування – знанневого. У науковій літературі, присвяченій розгляду сучасних інформаційних процесів, усе частіше з’являється термін

«управління знаннями» (*англ. knowledge management*), під яким зазвичай розуміються систематичні процеси зі створення умов для виявлення і продукування знань, необхідних у процесі діяльності, їх збереження і ефективного використання. Тож знанняве обслуговування – це сприяння процесу управління знаннями [2, с. 26].

У дослідженнях західних науковців культура управління знаннями неможлива без активного залучення новітніх інформаційних технологій, які є ключовими факторами, що сприяють ефективному функціонуванню системам управління знаннями завдяки їх здатності здійснювати пошук, зберігання, трансформацію та розповсюдження знань. У віртуальних спільнотах користувачі отримують доступ до інтерактивних платформ і створюють спільноти шляхів до ділитися ідеями та інформацією, що стосуються їх потреб та очікувань [13]. Культура управління знаннями має забезпечувати не лише передачу знань, але і їх ефективне засвоєння. Найцікавіші результати стосуються посередницької ролі засвоєння знань у взаємозв'язку між внутрішньою мережею та інноваціями [15]. Управління знаннями сприяє постійному оновленню та розвитку вмінь та навичок, та стимулює до подальшого навчання [14]. Інформаційний складник організаційної культури відіграє вирішальну роль у створенні знань, адже ефективна є та культура, що базується на обміні знаннями, довірі до взаємодії та креативності. Тож одним з основних завдань організаційної інформаційної культури має стати створення мотивації для обміну знаннями, а система цінностей складає основу для соціального контролю.

Важливе місце в організації культури управління знаннями займають відкриті інновації та технології для їх передачі. Для створення системи управління знаннями можуть бути залучені системи електронного документообігу, корпоративні мережі й інтернет-сервіси. Тут варто наголосити на тісному взаємозв'язку інформаційної етики та конфіденційності, зокрема щодо ефективності гарантування захисту конфіденційності користувачів Інтернету, актуалізуючи проблему збереження принципів свободи та автономності в Інтернет-середовищі [18, с. 195].

Отже, залучення феномену культури управління знаннями дозволяє сформувати модель інформаційної культури сучасної бібліотеки, яка б досить повно відобразила її понятійний зміст. Інформаційна культура у просторі бібліотеки може трактуватися на трьох рівнях – особистісний, груповий і суспільний. На особистісному рівні виокремлюється інформаційна культура користувачів, сформована на основі цифрових і медіакомпетентностей, та інформаційна культура працівників бібліотеки.

Залежно від рівня владних повноважень, і, відповідно, соціальної відповідальності, інформаційна культура працівників бібліотеки може бути розподілена на базовий, консультативний та аналітичний рівні. Базовий рівень передбачає наявність цифрових та медіакомпетентностей, організаційної культури, фахової методичної культури та культури спілкування, що значною мірою залежить від вихованості емоційної сфери особистості, виявляється в умінні співпереживати, побачити світ очима іншого. Інформаційна методична культура охоплює систему прийомів і методів самовдосконалення професійної діяльності. Консультаційний рівень, окрім зазначених, передбачає також культуру міжорганізаційних комунікацій, здатність налагоджувати ефективну міжорганізаційну взаємодію. В організаційному контексті бібліотека усвідомлюється як складна інформаційно-комунікаційна система, в якій інформаційна культура покликана виконувати ряд суттєвих функцій – освітню, світоглядну, комунікативну, технологічну, функцію збереження соціальної пам'яті. Аналітичний рівень інформаційної культури, окрім означеного, передбачає наявність аналітичного мислення, що дає змогу на основі здатності до прогнозування та чіткого розуміння причинно-наслідкових зв'язків ефективно синтезувати наявний знанневий потенціал для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Висновки. Дослідження феномену інформаційної культури у межах найбільш поширених у сучасній науковій думці інформаційно-технологічного, соціально-філософського, правового та культурологічного підходів здійснюється на основі тріади «знання – вміння – навички». Активний розвиток інформаційного суспільства зумовлює необхідність постійного розширення змістовного поля інформаційної культури з акцентом на знанневий потенціал людства, водночас виокремлюючи практичний зміст конкретних компетентностей, що є його логічним складником. Ускладнення феномену інформаційної культури у просторі бібліотеки зумовлене формуванням нового виміру користувача бібліотеки – цифрової людини як носія та інтерпретатора величезної кількості інформації, однак зі знизеним рівнем критичного мислення та втратою інтересу до фундаментального знання.

Модель інформаційної культури сучасної бібліотеки може розумітися на трьох рівнях – особистісний, груповий і суспільний з активним залученням аналітично-консультативної компоненти, що спрямовані на розширення можливостей знанневого обслуговування та сприяння процесу управління знаннями.

Список бібліографічних посилань

1. Беляков К. І., Онопрієнко С. Г., Шопіна І. М. *Інформаційна культура в Україні: правовий вимір* : монографія. Київ : КВІЦ, 2018. 168 с.
2. Гранчак Т. Орієнтири розвитку бібліотек у середовищі покоління Z. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2019. № 3. С. 20–34.
3. Дзьобань О. П. Цифрова людина як філософська проблема. *Інформаційне право*. 2021. № 2 (37). С. 9–11
4. Дубровіна Л., Киридон А., Матяш І. Архіви, бібліотеки, музеї – джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 1. С. 3–10.
5. Зеленев Є. А. Цифрове покоління: ризики, переваги, засоби взаємодії. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2018. № 5 (86). С. 46–57.
6. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/>
7. Опис рамки цифрової компетентності для громадян України. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/OP%20ЦК.pdf
8. Про освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
9. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 219-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p#Text>
10. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p#Text>
11. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text>
12. Прудникова О. В. Інформаційна культура: концептуальні засади та світоглядний сенс. Харків : Право, 2015. 352 с.
13. Alshehri A., Cumming T. Mobile Technologies and Knowledge Management in Higher Education Institutions: Students' and Educators' Perspectives. *World Journal of Education*. 2020. N 10 (1). P. 12–22. DOI: <https://doi.org/10.5430/wje.v10n1p12>
14. Butnariu M., Milosan I. Preliminary Assessment of Knowledge Management in Universities. *Media – Social and Behavioral Sciences*. 2012. N 62. P. 791–795. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.133>

15. Cabeza-Pullès D., Fernández-Pérez V., Roldán-Bravo M. Internal networking and innovation ambidexterity: The mediating role of knowledge management processes in university research. *European Management Journal*. 2020. N 38(3). P. 450–461. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.emj.2019.12.008>.
16. Choo C.W., Bergeron P., Detlor B., Heaton L. Information Culture and Information Use: An Exploratory Study of Three Organizations. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*. 2008. 59. P. 5.
17. Leguina A., Mihelj S. & Downey J. Public Libraries as Reserves of Cultural and Digital Capital: Addressing Inequality through Digitalization. *Library & Information Science Research*. Accepted version, 2021. June 24.
18. Lomachynska I., Lomachinsky B. Culture of knowledge management at a modern university. *Quality of University Education: Educological Discourse* : collective monograph / Ed. V. Ogneviuk. Prague: Oktan Print, 2022. P. 190–210.

References

1. Bieliakov, K. I., Onoprienko, S. H., & Shopina, I. M. (2018). *Informatsiina kultura v Ukraini: pravovyi vymir* [Information culture in Ukraine: legal dimension: monograph]. Kyiv, Ukraine: KVITs. [In Ukrainian].
2. Hrachak, T. (2019). *Oriientyry rozvytku bibliotek u seredovyschchi pokolinnia Z* [Landmarks of library development in the environment of generation Z]. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk*, 3, 20-34. [In Ukrainian].
3. Dzoban, O. P. (2021). *Tsyfrova liudyna yak filosofska problema* [Digital man as a philosophical problem]. *Informatsiine Pravo*, 2 (37), 9-11. [In Ukrainian].
4. Dubrovina, L., Kyrydon, A., & Matias, I. (2017). *Arkhivy, biblioteky, muzei - dzherelna osnova natsionalnoi pamiati, kulturnoi spadshchyny Ukrainy* [Archives, libraries, museums are the source of national memory and cultural heritage of Ukraine]. *Bibliotchnyi Visnyk*, 1, 3-10. [In Ukrainian].
5. Zelenov, Ye. A. (2018). *Tsyfrovo pokolinnia: ryzyky, perevahy, zasoby vzaiemodii* [Digital generation: risks, advantages, means of interaction]. *Dukhovnist Osobystosti: metodolohiia, teoriia i raktyka*, 5 (86), 46-57 [In Ukrainian].
6. *Kontseptsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini* [Concept of implementation of media education in Ukraine (new edition)]. Retrieved from <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/> [In Ukrainian].
7. (2021). *Opys ramky tsyfrovoi kompetentnosti dlia hromadian Ukrainy* [Description of the framework of digital competence for citizens of Ukraine]. Retrieved from https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/OP%20ЦК.pdf
8. *Pro osvitu: Zakon Ukrainy* [About education: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [In Ukrainian].

9. (2016). Pro skhvalennia Stratehii rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku "Yakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy": Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 bereznia 2016 r. № 219-r. [On the approval of the Library Development Strategy for the period until 2025 "Qualitative changes in libraries to ensure the sustainable development of Ukraine": Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 23, 2016 No. 219-r.]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p#Text> [In Ukrainian].

10. (2013). Pro skhvalennia Stratehii rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15.05.2013 r. № 386-r. [On the approval of the Information Society Development Strategy in Ukraine: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated May 15, 2013 No. 386]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p#Text> [in Ukrainian] [In Ukrainian].

11. (2021). Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovyykh kompetentnosti ta zatverdzhennia planu zakhodiv z yii realizatsii: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 bereznia 2021 r. № 167 [On the approval of the Concept of the development of digital competences and the approval of the plan of measures for its implementation: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 3, 2021 No. 167]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text> [In Ukrainian].

12. Prudnykova, O. V. (2015). Informatsiina kultura: kontseptualni zasady ta svitohliadni sens [Information culture: conceptual foundations and worldview meaning]. Kharkiv, Ukraine: Pravo. [In Ukrainian].

13. Alshehri, A., & Cumming, T. (2020). Mobile Technologies and Knowledge Management in Higher Education Institutions: Students' and Educators' Perspectives, *World Journal of Education*, 10 (1), 12-22. DOI : <https://doi.org/10.5430/wje.v10n1p12> [In English].

14. Butnariu, M., & Milosan, I. (2012). Preliminary Assessment of Knowledge Management in Universities. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 62, 791-795. DOI : <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.133> [In English].

15. Cabeza-Pullès, D., Fernández-Pérez, V., & Roldán-Bravo, M. (2020). Internal networking and innovation ambidexterity: The mediating role of knowledge management processes in university research, *European Management Journal*, 38(3), 450-461. DOI : <https://doi.org/10.1016/j.emj.2019.12.008> [In English].

16. Choo, C. W., Bergeron P., Detlor B., & Heaton L. (2008). Information Culture and Information Use: An Exploratory Study of Three Organizations, *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59, 5. [In English].

17. Leguina, A., Mihelj, S. & Downey, J. (2021). Public Libraries as Reserves of Cultural and Digital Capital: Addressing Inequality through Digitalization. *Library & Information Science Research*. Accepted version, June 24. [In English].

18. Lomachynska, I., & Lomachinskiy, B. (2022). Culture of knowledge management at a modern university. *Quality of University Education: Educological Discourse: collective monograph*. Prague, Czech Republic: Oktan Print. [In English].

Bohdan Lomachinskiy,

<https://orcid.org/0000-0002-2601-6217>,

Postgraduate Student,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

3 Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: lbogdang1@gmail.com

TERMINOLOGY OF INFORMATION CULTURE IN THE CONTEXT OF MODERN LIBRARY PRACTICES

The purpose of the article is to determine the specifics of the terminology of information culture in the context of modern library practices in the conditions of globalization challenges of digitization. **The research methodology** is based on a combination of system analysis, which made it possible to consider various manifestations of information culture in the library as a complex information and communication system, a dialectical method of cognition, which involves a comprehensive analysis of the conceptual apparatus of information culture due to the contradictory relationships of its various aspects, the comparative method allowed to single out specific features of individual research concepts. **The scientific novelty** consists in expanding ideas about the main scientific approaches to the specifics of using the terminology of information culture in the context of library activities.

Conclusions. Information culture is represented by the integrity of spiritual and practical development of the world, which combines methods, technologies of creation and use of intellectual innovations in the field of science, culture, education and material production. The transformation of modern libraries from repositories of humanity's intellectual resources to centers of active information and communication flows necessitates the expansion of the essence of information culture as a means of forming not only cultural but also intellectual capital (creative abilities, creative way of thinking, moral values, etc.). Information culture should ensure a person not only his information freedom, but also form responsibility for ensuring the principles of information security of other members of society. At all historical stages, the activities of libraries were interconnected with information and communication processes in society, acting as their driving force and logical result. Based on the analysis of Ukrainian legislation, the content essence of the main concepts that reveal the specificity of the phenomenon of information culture is determined. **The conclusions** emphasize that the complication of the phenomenon of information culture in the library space is caused by the formation of a new library user - a digital person. A digital person is a carrier and interpreter of a huge amount of information, but has a low level of critical thinking and a lack of interest

in fundamental knowledge. The model of information culture of a modern library can be understood at three levels - personal, group and public, which are aimed at expanding the possibilities of knowledge service and facilitating the process of knowledge management.

Keywords: information culture, library, media culture, digitization, digital person, digital competences, culture of knowledge management.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2023 р.